

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 373/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ulkoministeri Haaviston toiminnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittaneet asianomaisen ulkoministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman / kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 373/2019 vp:

Onko hallitus antanut ulkoministeriölle mandaatin tarvittaessa toteuttaa al-Holin leirillä olevien suomalaisten evakuinteja aikuiset mukaan lukien ilman, että tällaisen toimenpiteen toteuttaminen ennalta alistetaan valtioneuvoston erilliseen harkintaan,

mikäli hallitus on tosiasiallisesti antanut mandaatin tai tehnyt linjauksen evakuointiasialla, missä kokoonpanossa päätös on tehty ja onko päätös ollut yksimielinen,

onko todella ryhdytty toimenpiteisiin al-Holin leirillä olevien suomalaisten kotiuttamiseksi, onko ulkoministeriön virkamies sijoitettu Erbiliin kuukauden virkamatkalle ja mikäli näin on tehty, millä valtuutuksilla,

mikä on hallituksen linja perheen yhdistämisiin Isis-leirillä olevien lasten Suomeen tuomisen jälkeen ja kenellä kaikilla on oikeus tulla Suomeen joko heti tai myöhemmin, mikäli lapsi on palautettu Suomeen,

miten mahdollisesti rikoksiin syyllistyneet Isis-leirillä olleet äidit tulisi saattaa oikeuden eteen: nykyisessä olinpaikassaan, kansainvälisessä tuomioistuimessa vai Suomessa ja

onko ulkoministeri antanut virkamiehelle asiassa ohjeita, joita tämä ei ole halunnut noudattaa, mihin virkamiesten puheet ”pelon ilmapöörästä” ulkoministeriössä perustuvat ja mitä aiotte tehdä tilanteen korjaamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtiolla on oikeus valvoa kansalaisten etuja ja oikeuksia vieraassa valtiossa. Tämä perustuu kansainväliseen tapaoikeuteen, joka on kodifioitu Wienin diplomaattisopimukseen ja Wienin konsulisopimukseen (HE 283/1998 vp, s. 23).

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 373/2019 vp

Ulkoasiainvaliokunta on konsulipalvelulakia koskevassa mietinnössään todennut, että ”kynnys konsulipalvelujen antamiseen tulisi olla sitä alempi mitä ilmeisempää on henkilön joutuminen ihmisoikeussopimusten vastaisen menettelyn kohteeksi” (UaVM 24/1998 vp).

Valtioneuvoston ohjesäännössä suomalaisten etujen ja oikeuksien valvominen sekä konsulipalvelut ja vastaavat muut viranomaispalvelut ulkomailla on osoitettu ulkoministeriön tehtäväksi. Perustelumuiistiossa todetaan, että ”säännöksen sanamuodossa on haluttu korostaa ulkoasiainhallinnolle kuuluvaa velvollisuutta valvoa suomalaisten etuja ja oikeuksia ulkomailla”.

Konsulipalvelulaissa (498/1999) on jätetty ulkoasiainhallinnolle huomattava harkintavalta sen suhteen, tuleeko ja millaisiin toimenpiteisiin kussakin tilanteessa ryhtyä. Ulkoministeriölle tai edustustolle on jätetty harkintavalta sen suhteen, mitä toimenpiteitä ja missä laajuudessa kriisitilanne tai sen uhka edellyttää. Tämä koskee harkintavaltaa muun muassa sen suhteen, ryhtyykö edustusto avustamaan kansalaisia evakuoinnin tai kotiuttamisen järjestämiseksi.

Ulkoministeriö on lähettänyt muutamia virkamiehiä Pohjois-Irakiin virkamatkalle nostamaan toimintavalmiutta ja pitämään yllä yhteyksiä paikallisten tahojen kanssa. Matkoihin liittyvät päätökset on tehty virkamatkapäätöksinä.

Sekä Antti Rinteen että Sanna Marinin hallitus on käsitellyt al-Holin leirillä olevien suomalaisten hädänalaista tilannetta todeten ulkoministeriöllä asiassa olevan toimintavastuun, koordinaatiovastuun muiden viranomaisten kanssa sekä vastuun kansainvälisestä yhteistyöstä.

Kysymystä on käsitelty laajasti välikysymyskeskustelussa eduskunnassa 18.-19.12.2019, hallitus ja ulkoministeri nauttivat eduskunnan luottamusta tässä asiassa.

Asiasta on myös jätetty eduskunnan perustuslakivaliokunnalle perustuslain 10 luvun 115 §:n mukainen muistutus, jota perustuslakivaliokunta parhaillaan käsittelee.

Helsingissä 22.1.2020

Ulkoministeri Pekka Haavisto